

I. В. Тюха,

*к. е. н., доцент кафедри менеджменту та адміністрування,
Національний університет харчових технологій, м. Київ*

I. В. Савчук,

магістр, Національний університет харчових технологій, м. Київ

СВІТОВІ ТЕНДЕНЦІЇ РИНКУ БЕЗАЛКОГОЛЬНИХ НАПОЇВ

I. Tycha,

*Ph. D. in Economics, associate Professor in the Department of Management
and Administration at the National University of Food Technologies, Kyiv*

I. Savchuk,

Master Degree at the National University of Food Technologies, Kyiv

WORLD MARKET TRENDS OF SOFT DRINKS

У статті досліджено сучасний стан ринку безалкогольних напоїв як в Україні, так і за кордоном. Виявлено основні чинники впливу на попит. Проведено аналіз тенденцій споживання, зміни смаків споживачів. Досліджено зміни обсягів виробництва безалкогольних напоїв, виявлено основних лідерів на ринку та диверсифікацію їх асортименту відповідно з тенденцією здорового способу життя.

In this article have been investigated the modern state of the market of soft drinks both in Ukraine and abroad. The main factors influencing demand are revealed. Has been performed the analysis of trends of consumption, changes in consumer tastes. Changes in volumes of production of soft drinks, have been identified the main market leaders, and diversification of their assortment in line with the trend of a healthy lifestyle.

Ключові слова: безалкогольні напої, ринок безалкогольних напоїв, лідери ринку, конкуренти, обсяги експорту безалкогольних напоїв, обсяги імпорту безалкогольних напоїв, світове споживання.

Key words: non-alcoholic beverages, market of soft drinks, market leaders, competitors, volumes of non-alcoholic beverages exports, volumes of imports of soft drinks, world consumption.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

Хоч споживання газованої води стабільно збільшується, можна відзначити, що в останні кілька років темпи зростання її продажів помітно відстають від аналогічних показників в інших категоріях безалкогольних напоїв, зокрема соків або мінеральної та питної води. Іншими словами, незважаючи на збільшення обсягів продажів газованих напоїв, у структурі продажів безалкогольних напоїв в цілому їх частка поступово скорочується. Очевидно, значною мірою це обумовлено тенденцією збільшення числа споживачів, що орієнтуються на більш здорові напої, до яких газовану воду, що містить, як правило, велику кількість цукру, а також різні синтетичні добавки та ароматизатори, безумовно, віднести складно.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Розвитку та проблематиці ринку безалкогольних напоїв приділяють увагу багато вчених, серед яких М.В. Чорна, Н.М. Смольнякова, А.М. Волосов, О.А. Кузьмено, Є.О. Старушик та багато інших. На основі їх досліджень можна скласти бачення щодо тенденції розвитку ринку.

ПОСТАНОВКА ЗАВДАННЯ

Метою статті є аналіз сучасних тенденцій розвитку ринку безалкогольних напоїв на зовнішньому та внутрішньому ринках України.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ

Світова тенденція споживання газованої води свідчить про спад попиту. Серед причин, що впливають на зміну попиту, виділяють інтенсивну пропаганду здорового способу життя та зростання цін на тлі кризових явищ. Проте є країни, які своїми показниками кількості споживання безалкогольних напоїв, створюють багато обговорень на світовому ринку, не дивлячись на тенденцію спаду споживання. Дані подано в таблиці 1.

З таблиці видно, що тенденція споживання безалкогольних напоїв змінюється, і якщо в 2015 році найбільше світове споживання було 170л/особу, то в 2016 року — 156 л, проте в інших країнах обсяги помітно зросли. Найбільше безалкогольних напоїв споживають в Аргентині, США та Чилі. В цих країнах гостро стоїть питання про зменшення споживання даного продукту через велику захворюваність населення. Більше 50% ринку в наведених країнах займає Coca-Cola.

Таблиця 1. Країни найбільшого споживання безалкогольних напоїв за 2015–2016 рр.

№ п/п	2015р.		№ п/п	2016р.	
	Країна	Кількість літрів на душу населення за рік		Країна	Кількість літрів на душу населення за рік
1.	Мексика	170	1.	Аргентина	156
2.	США	153	2.	США	155
3.	Аргентина	132	3.	Чилі	141
4.	Чилі	121	4.	Мексика	137
5.	Панама	95	5.	Уругвай	113
6.	Бельгія	94	6.	Бельгія	109
7.	Австралія	85	7.	Німеччина	98
8.	Іспанія	64	8.	Норвегія	97
9.	Італія	60	9.	Саудівська Аравія	89
10.	Південна Африка	59	10.	Болівія	88

Джерело: [4].

Таблиця 2. Топ-10 найбільших виробників безалкогольних напоїв за 2016 р.

2015 р.			2016 р.		
№ п/п	Назва компанії	Географія основного бізнесу	№ п/п	Назва компанії	Географія основного бізнесу
1.	The Coca-Cola Company	Світовий ринок	1.	The Coca-Cola Company	Світовий ринок
2.	PepsiCo Inc	Світовий ринок	2.	PepsiCo Inc	Світовий ринок
3.	Group Danone	Світовий ринок	3.	Dr Pepper Shapple Group	Ринок Пн. Америки
4.	Nestle SA	Світовий ринок	4.	Nestle SA	Світовий ринок
5.	Tingyi Holding Corp	Ринок Китаю	5.	Suntory Holding Ltd	Ринок Азії
6.	Dr Pepper Shapple Group	Ринок Пн. Америки	6.	Group Danone	Світовий ринок
7.	Suntory Holding Ltd	Ринок Азії	7.	Red Bull GmbH	Світовий ринок
8.	Hangzhou Wahaha Group	Ринок Китаю	8.	Tingyi Holding Corp	Ринок Китаю
9.	Uni-President Enterprises Corp	Ринок Китаю	9.	Asahi Breweries Ltd.	Ринок Японії
10.	Aje Group	Ринок Пд. Америки	10.	Kirin Holdings Ltd.	Ринок Японії та Пн. Америки

Джерело: [21].

Таблиця 3. Топ-15 найпопулярніших безалкогольних напоїв у світі

№ п/п	Назва безалкогольних напоїв	Цінність бренду, млн дол. США	Відхилення 2016 р. порівняно з 2015 р.
1.	Coca-Cola	64,698	+7%
2.	Diet Coke	13,717	-2%
3.	Red Bull	10,558	+6%
4.	Pepsi	9,799	-5%
5.	Nescafe	5,639	Нова
6.	Tropicana	4,808	Нова
7.	Nespresso	4,478	Нова
8.	Sprite	4,127	+9%
9.	Fanta	3,974	-1%
10.	Gatorade	3,750	+9%
11.	Mountain Dew	2,465	-3%
12.	Minute maid	2,296	Нова
13.	Dr. Pepper	2,236	+5%
14.	Diet Pepsi	2,230	-2%
15.	Nestea	1,852	Нова

Джерело: [5].

На міжнародному ринку існує безліч виробників безалкогольних напоїв. Десятка найбільших світових компаній безалкогольних напоїв подано в таблиці 2.

З таблиці видно, що лідерами виробництва безалкогольних напоїв на світовому ринку є Coca-Cola Company та PepsiCo Inc.

Найбільшою країною виробником безалкогольних напоїв є США. Вони виробляють більше 500 видів без-

алкогольних напоїв, обсягов більше 20,6 млрд галонів газованих напоїв у рік. Основними гравцями на ринку безалкогольних напоїв США є Coca-Cola, PepsiCo, Dr Pepper Snapple, Monster Beverage, Cott Corporation, National Beverage і Nestle Waters.

За даними Highline JS, до найбільш популярних напоїв у світі відносять Coca-Cola, Diet Coke, Red Bull, Pepsi, Nescafe (табл. 3).

Проаналізувавши закордонний ринок, можна сказати, що Coca-Cola є світовим лідером з виробництва безалкогольних напоїв, а також відсотком їх споживання в різних країнах світу.

Досліджуючи збутову діяльність виробничих підприємств, що займаються виробництвом безалкогольної продукції, виникає проблема, щодо того, які напої відносяться до безалкогольних. Більше 91 % виробництва безалкогольних напоїв в Україні займають мінеральна і газувана солодка вода. Це пояснюється значним асортиментом продукції, яка входить в цей сегмент. Питома вага квасу та інших квасних напоїв перевищує 8 % від загального обсягу виробленої продукції в натуральному вираженні.

Середньодушкове споживання газованих ароматизованих напоїв перевищило 35 літрів. Однак зауважимо, що середнє споживання газуваної води в Україні зали-

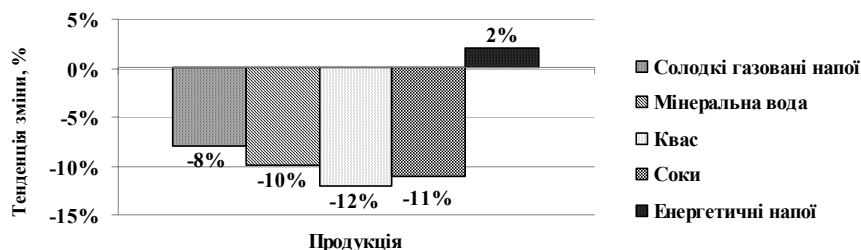

Рис. 1. Зміни обсягу виробництва на вітчизняному ринку безалкогольних напоїв за 2014–2015 рр.

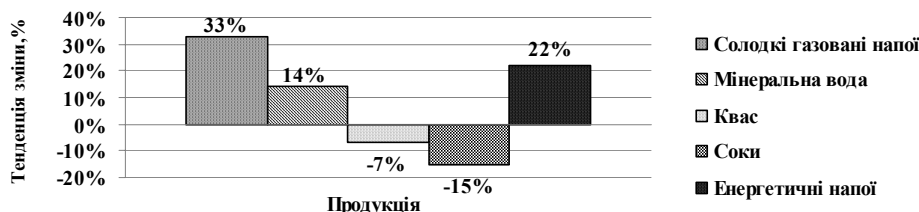

Рис. 2. Зміни обсягу виробництва на вітчизняному ринку безалкогольних напоїв за 2015–2016 рр.

шається помітно нижчим порівняно з іншими країнами Східної Європи, де середній споживач протягом року випиває 40–45 літрів таких напоїв і більше.

Водночас, хоча споживання газованої води стабільно збільшується, можна відзначити, що в останні кілька років темпи зростання її продажів помітно зростають від аналогічних показників в інших категоріях безалкогольних напоїв, зокрема соків або мінеральної та питної води. Іншими словами, незважаючи на збільшення обсягів продажів газованих напоїв, у структурі продажів безалкогольних напоїв в цілому їх частка поступово скорочується. Обороти продажів категорії безалкогольних напоїв у 2016 р. демонстрували зростання (+26,17%) в грошовому вираженні, але падіння (-4,16%) в натуральному. Очевидно, значною мірою це обумовлено тенденцією збільшення числа споживачів, що орієнтуються на більш здорові напої, до яких газовану воду, що містить, як правило, велику кількість цукру, а також різні синтетичні добавки та ароматизатори, безумовно, віднести складно [20].

Основною причиною для позитивної динаміки стало уповільнення зростання цін на українському ринку для всіх безалкогольних напоїв порівняно з минулим роком: +10,08% за літр у 2016-му проти +31,65% роком раніше.

Інша причина полягає в розширенні асортименту безалкогольних напоїв, що пропонуються українському споживачу: в останні роки тут з'явилися цілі нові категорії, наприклад холодні чай і кава. І хоча ці напої поки недостатньо широко поширені в Україні, їх розвиток також загострює конкуренцію на безалкогольному ринку. Обсяги виробництва деяких сегментів протягом 2014 по 2015 рр. продемонстрували загальну тенденцію спаду за виключенням категорії "Енергетичні напої" (рис. 1).

Обсяги виробництва протягом 2015 по 2016 рр. продемонстрували загальну тенденцію зростання за виключенням категорії "Квас" та "Соки" (рис. 2).

Для ринку газованих безалкогольних напоїв характерна яскраво виражена сезонність. На ємному столичному ринку влітку щомісячні продажі збільшуються на 20–25% у порівнянні із середньорічним рівнем. В інших містах, де в цілому споживання менш розвинене, в сезон сплеск продажів ще більш відчутний і досягає 30–40%.

В інший час завантаження виробничих ліній становить не більше 50% від максимальної потужності. Пік виробництва безалкогольних напоїв припадає на період

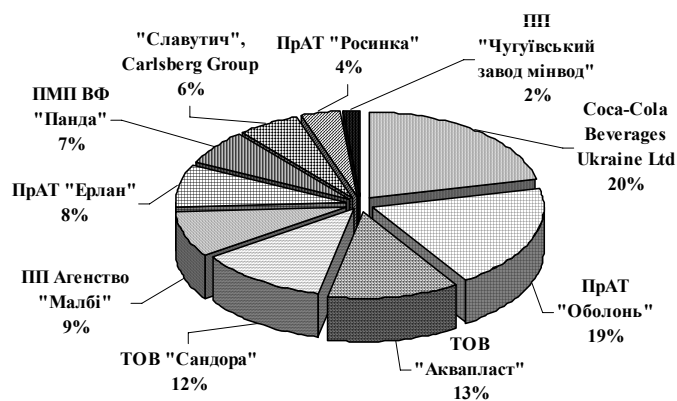

Рис. 3. Основних гравці ринку БАН та їх частки за 2014 р.

з квітня по липень, коли виробники випускають більше 50% загального річного обсягу продукції.

Незаперечними лідерами ринку залишаються мінеральні води залишаються. Солодкі газовані напої також займають суттєву частку ринку, але вони завжди будуть на другому місці. Динамічне зростання займають енергетичні напої, оскільки вони функціональні і підходять для кількох ніш: молоді люди і доросле покоління.

Квас, соки і холодні чаї сприймаються як альтернатива і тому користуються популярністю у незначних ніш. Однак пропаганда здорового способу життя буде робити істотний вплив на зростання сегмента "Соки".

Розподіл ринку безалкогольних напоїв між основними учасниками в 2014 році подано на рисунку 3.

Найбільші виробники безалкогольних напоїв за 2015–2016 рр. подані в таблиці 4.

Беззаперечними лідерами на ринку України безалкогольної продукції є Кока-Кола Беверіджиз Україна Лімітед, яка представляє на ринку більше 10 торгових марок. Серед них такі відомі, як: ТМ "Coca-Cola", ТМ "Sprite", "Fanta", "BonAqua", "Фруктайм", "Burn" тощо. Наступні місця рейтингу займаються заводи, що виробляють мінеральні води. Моршинський завод мінеральних вод "Оскар" лідер серед продажів та вибору споживачів. Необхідно зауважити, що в рейтингу відсутнє ПрАТ "Оболонь", що займало лідируючі позиції за минулі роки.

Таблиця 4. Основні гравці ринку БАН та їх дохідність за 2015–2016 рр.

№	Виробник	Чистий дохід, млн грн			Чистий прибуток, млн грн		
		2015 р.	2016 р.	Т.росту %	2015 р.	2016 р.	Т.росту %
1.	Кока-Кола Беверіджиз Україна Лімітед	2730	3793	38,92	-303	-127	-58,09
2.	Моршинський завод мінеральних вод "Оскар"	553	662	19,54	69	76	10,14
3.	Красилівське	365	483	32,47	30	23	-23,33
4.	Миргородський завод мінеральних вод	267	324	21,48	28	32	14,29
5.	Виробнича фірма «Панда»	197	261	27,92	2	2	0,00
6.	Аквапласт	231	233	0,82	1	10	900,00
7.	Малбі Беверідж	195	217	11,33	-2	4	-300,00
8.	КЗБН «Росинка»	160	117	-26,88	-163	-267	63,80
9.	Еконія	102	115	12,57	-1	-1	0,00
10.	Орлан	96	108	11,97	-33	-46	39,39

Джерело: [2].

Виробники почали поповнювати продуктову лінійку продукцією для дітей і відмовлятися від води, що не відповідає здоровому способу життя. У складних умовах останніх півтора років компанії почали шукати нові можливості залишитися на плаву. Рятувальним кругом для них стали нішеві продукти, зокрема, дитяча вода і соки, а також орієнтація на здорові напої.

За підсумками 2016 р. українськими підприємствами було експортовано більше 23% вироблених у країні безалкогольних напоїв.

Для дослідження розвитку зовнішньоекономічної діяльності в галузі безалкогольних напоїв, було проведено АВС-аналіз, що дозволяє визначити найбільш значущі країни для експорту та імпорту за валовим прибутком. Такий аналіз був проведений для такої асортиментної групи як вода, включаючи мінеральну та газовану, з доданням цукру чи інших підсолоджувальних або ароматизувальних речовин, інші безалкогольні напої, крім фруктових або овочевих соків товарної позиції 2009 р., що виробляє досліджуване підприємство, на основі даних Державної служби статистики України.

Був складений список країн експортної та імпорتنної групи за 2013—2016 рр. Після проведеного аналізу було визначено наступне. В імпортній групі категорії постійно змінювали набір країн. Так, до категорії А у 2013 р. відносились — Російська Федерація, Австрія, Швейцарія та Грузія, у 2014 р. — Азербайджан та Російська Федерація, у 2015 р. — Австрія, Нідерланди, Швейцарія, Азербайджан та Російська Федерація, а у 2016 р. — Швейцарія, Австрія, Російська Федерація, Польща та Білорусь.

Обсяги імпорту безалкогольних напоїв зображено на рисунку 4.

Звідси можна сказати, що до 2013 р. спостерігалась тенденція зростання імпорту безалкогольних напоїв, проте в 2014 р. обсяг імпорту зменшився на 32,4% порівняно з 2013 р, та в 2015 р. — на 57,5% порівняно з 2014 р.

В основному це було спричинено конфліктом між Україною та Російською Федерацією, а також закриттям доступу до ринку Митного Союзу. Проте протягом 2015—2016 рр. обсяг імпорту зріс на 94%.

В експортній групі, країни постійно змінювали своє місце в рейтингу. Так, до категорії А у 2013 р. відносились Російська Федерація, Казахстан, Білорусь, Молдова, у 2014 р. — Білорусь, Молдова, Російська Федерація, Казахстан, Грузія, у 2015 р. — Азербайджан, Білорусь, Молдова, а у 2016 р. — Молдова, Білорусь, Азербайджан. Це країни, в які протягом 2013—2016 рр. було експортовано сумарно 70% безалкогольних напоїв. Ці ринки вже досліджені та є попит на українську продукцію. По структурі видно, що РФ поступово вийшла з категорії А, через політичні суперечки. На рисунку 5 зображено динаміку обсягів експорту безалкогольних напоїв.

З рисунку видно, що після 2013 р. обсяги експортної продукції зменшились на 40%, через закриття доступу до ринків Митного Союзу. Протягом 2016 р. Обсяги знову набрали позитивну тенденцію та виросли на 14,38% порівняно з 2015 р.

ВИСНОВКИ

Отже, після проаналізованих даних, можна сказати, що ринок Європи є найбільш привабливим ринком для збуту безалкогольних напоїв українського виробництва. Обсяги експорту поступово повертаються до

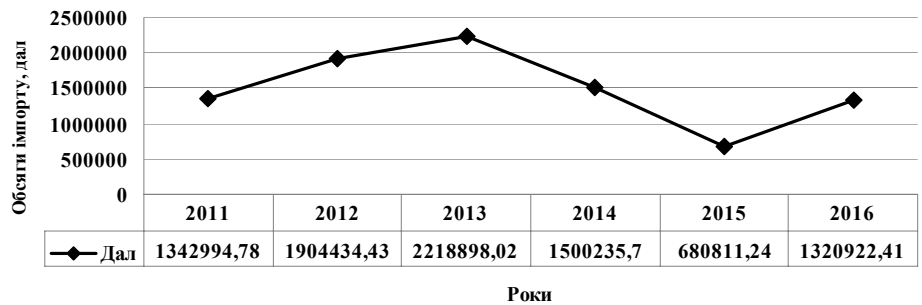

Рис. 4. Динаміка імпорту безалкогольних напоїв за 2011—2016 рр., дал

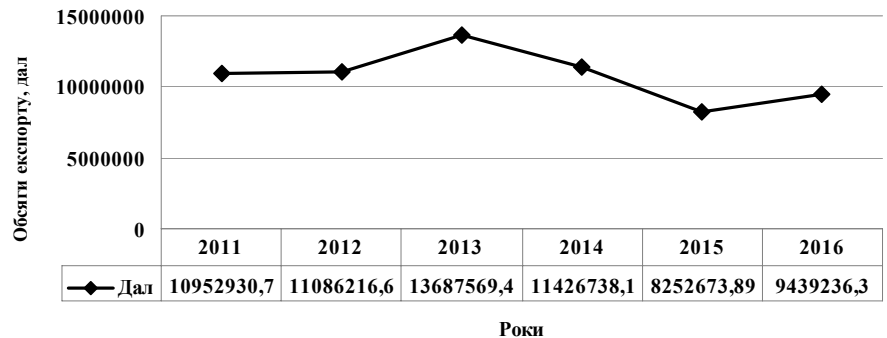

Рис. 5. Обсяги експорту безалкогольних напоїв за 2011—2016 рр., дал

докризових показників, а на ринку з'являються нові лідируючі компанії, що користуються можливостями зовнішнього середовища.

Література:

1. Аналітика компанії Pro-Consulting про дослідження ринку солодких газованих напоїв України [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://pro-capital.ua/ua/press_center/groupevents/view/231/
2. Аналітика Nielsen: Як розвивається український ринок безалкогольних напоїв [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <https://rau.ua/uk/novyni/nielsen-rynok-bezalkogolnyh-napitkov/>
3. Annual per capita consumption of Coca-Cola Company's [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.statista.com/statistics/271156/per-capita-consumption-of-soft-drinks-of-the-coca-cola-company-by-country/>
4. Countries With The Highest Levels Of Soft Drink Consumption [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.worldatlas.com/articles/countries-with-the-highest-levels-of-soft-drink-consumption.html>
5. Top 15 Soft Drinks [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://thestorewpp.tv/brandz2016/>

References:

1. Pro-Consulting (2017), "Analysts about research of the market of sweet fizzy drinks of Ukraine", available at: http://pro-capital.ua/ua/press_center/groupevents/view/231/ (Accessed 10 Nov 2017).
2. Analytics Nielsen (2017), "How does the Ukrainian market develop soft drinks", available at: <https://rau.ua/uk/novyni/nielsen-rynok-bezalkogolnyh-napitkov/> (Accessed 10 Nov 2017).
3. Statista Inc (2017), "Annual per capita consumption of Coca-Cola Company's", available at: <http://www.statista.com/statistics/271156/per-capita-consumption-of-soft-drinks-of-the-coca-cola-company-by-country/> (Accessed 10 Nov 2017).
4. Khushboo, S. (2017), "Countries With The Highest Levels Of Soft Drink Consumption", available at: <http://www.worldatlas.com/articles/countries-with-the-highest-levels-of-soft-drink-consumption.html> (Accessed 10 Nov 2017).
5. Top 15 Soft Drinks available at: <http://thestorewpp.tv/brandz2016/> (Accessed 10 Nov 2017).

Стаття надійшла до редакції 11.11.2017 р.